

شیعه‌شناسی - ۲

مجید رضایی دوانی

امیر مؤمنان به
روایت نوح البلاغه

نگارخانه
نشر نگاه معاصر

فهرست مطالب

□ مقدمه ۹

فصل اول: از تولد تا بیعت مردم در مدینه (۱۳)

- تولد امام ۱۳
- علی در غار حراء ۱۶
- علی (علیه السلام) در شعب ابی طالب ۱۹
- هجرت ۲۰
- مدینه، دوران پیکار و دفاع از اسلام ۲۱
- انعقاد پیمان نامه ۲۶
- رحلت پیامبر و انقطاع وحی ۲۷
- زمان ارتحال رسول خدا ۳۴
- امیر مؤمنان و فتنه بزرگ تاریخ اسلام ۳۵
- امیر مؤمنان اسطوره وحدت اسلامی ۴۱
- خلافت ابوبکر و رفتار دستگاه خلافت با اهل بیت پیامبر (اجبار به بیعت و تهاجم به اموال اهل بیت) ۵۰
- علی در فقدان امانت نبوی ۵۴
- امام در سمت مشاور امین و دانا ۵۷
- دوره خلافت عمر بن خطاب ۵۸
- شورای خلافت و نقش عمر در انتخاب عثمان ۶۳

- ۶۷..... خلافت عثمان و سلطه بنی امیه بر جهان اسلام
 ۷۰..... نامه اخلاقی به سلمان فارسی حاکم مداین
 ۷۰..... انحراف خلافت و قربانی شدن پیشکسوتان جهاد و شهادت
 ۷۲..... تبعید ابوذر
 ۷۴..... اختلاف با عثمان
 ۷۶..... مقایسه عمر و عثمان
 ۷۷..... شورش علیه عثمان

فصل دوم: آغاز حکومت امیر مؤمنان علیه السلام (۸۱)

- ۸۱..... بیعت مردم با امیر مؤمنان
 ۸۶..... سخنرانی امام بعد از بیعت
 ۹۲..... اهداف امام از حکومت و اقدامات اصلاح‌گرانه
 ۹۶..... حکومت نوپای علوی و خطرات پیش رو
 ۱۰۰..... انتخاب کارگزاران
 ۱۱۵..... دنیاطلبی خواص
 ۱۱۹..... امام و همنشینی با فقراء

فصل سوم: شکل‌گیری جریان ناکثین و نبرد جمل (۱۲۵)

- ۱۲۵..... فتنه عهدشکنان (ناکثین)
 ۱۲۶..... حرکت شورشیان به سوی بصره
 ۱۳۰..... امام در ربه
 ۱۳۲..... درخواست کمک از کوفه
 ۱۳۵..... در راه بصره
 ۱۳۹..... تصرف بصره
 ۱۴۰..... امام در ذی‌قار
 ۱۴۸..... جلوگیری از وقوع جنگ جمل
 ۱۴۹..... توبه زبیر
 ۱۵۴..... شروع نبرد
 ۱۵۶..... رفتار امام با شورشیان بصره پس از جنگ

- ۱۶۲..... حضور همه حق خواهان تاریخ در جبهه حق
 ۱۶۳..... تقدیر از یاران
 ۱۶۳..... سپاسگزاری از مردم کوفه
 ۱۶۳..... خبر از آینده‌ی بصره
 ۱۶۶..... خطبه ۱۵۶: لزوم اطاعت از امام
 ۱۷۲..... تفاوت‌های زن و مرد
 ۱۷۳..... تقسیم اموال خزانه
 ۱۷۴..... نصب فرماندار جدید
 ۱۷۵..... ساده‌زیستی پیشوایان عدالت

فصل چهارم: شکل‌گیری جریان قاسطین و نبرد صفین (۱۷۹)

- ۱۷۹..... حرکت به سمت کوفه، کوفه میزبان امام
 ۱۸۰..... نامه به والی بصره
 ۱۸۲..... نامه به معاویه
 ۱۸۷..... آماده‌سازی برای رفتن به جنگ
 ۱۸۹..... پیوستن دشمنان امام به معاویه
 ۱۹۰..... نامه‌های معاویه به امام و جواب آن
 ۲۰۱..... مصر و عزل قیس بن سعد و امارات محمد بن ابی‌بکر
 ۲۰۵..... خطبه عید فطر
 ۲۰۵..... حرکت امام به سمت نُخَیله و صفین
 ۲۱۳..... صفین و درگیری بر سر شریعه آب
 ۲۲۱..... مراحل امر به معروف و نهی از منکر
 ۲۲۱..... وحدت رمز پیروزی
 ۲۲۳..... صفین نبردگاه حق و باطل
 ۲۲۴..... اجتناب از سب و دشنام
 ۲۲۵..... آموزش نبرد
 ۲۲۹..... تیردهای پراکنده
 ۲۳۱..... مراقبت از نسل پیامبر
 ۲۳۱..... تیرد دلاورانه علیه شامیان

جنگ تمام عیار و شهادت عمار و دیگر اصحاب پیامبر ۲۳۲
 لیلة الهمیر و اوج رشادت امام ۲۳۷
 خدعه عمرو و پذیرش حکمیت ۲۳۷
 پذیرش اجباری حکمیت ۲۴۱

فصل پنجم: بازگشت از صفین و شکل گیری مارقین و نبرد نهروان (۲۴۵)

بگومگوی لشکریان ۲۴۵
 وصیت به امام حسن (علیه السلام) ۲۴۸
 مراقبت و نظارت بر کارگزاران ۲۵۵
 زیاد بن عبید ۲۶۳
 هشدار به ابوموسی از نیرنگ ابن نابغه ۲۶۷
 بازگشت کوفیان به کوفه برای تجدید قوا ۲۸۹
 وفات سهل بن حنیف ۲۹۲
 آرمان عدالت در قامت رفتار علی ۲۹۳
 خروج خزیت بن راشد ۲۹۴

فصل ششم: سقوط مصر و غارت‌گری‌های خونین معاویه (۳۰۹)

مالک و امارت مصر ۳۰۹
 غارت‌گری دژخیمان در شام ۳۲۴
 غارت‌گری عبدالله بن عامر حَضْرَمِی ۳۲۴
 ابن عباس و بیت المال بصره ۳۲۷
 غارت‌گری ضحاک بن قیس فهْری ۳۳۲
 غارت‌گری نعمان بن بشیر به دستور معاویه ۳۳۴
 غارت‌گری عبدالله بن مسعده فزاری ۳۴۰
 غارت‌گری یزید بن شجره الرهاوی ۳۴۰
 غارت‌گری سفیان بن عوف غامدی ۳۴۱
 غارت‌گری بُسْر بن ابی‌أرطاة دژخیم ۳۴۵

فصل هفتم: روزهای پایانی عمر امام (۳۵۷)

روزهای پایانی ۳۵۸
 آخرین سخنان و وصایا در بستر شهادت ۳۶۶
 وصیت پایانی به امام حسن و حسین و همه دوستداران مولا ۳۶۸

□ منابع ۳۷۳
 □ نمایه ۳۷۷
 □ تصاویر ۳۸۷

حک نامیار و (۱۷۵۹) *وقایع مهم الممالک الهندیة* نوشته احمد...

۱۷۵۹ *التاریخ...*

۱۷۶۴ *...*

۱۷۶۷ *...*

۱۷۶۸ *...*

۱۷۶۹ *...*

۱۷۷۰ *...*

۱۷۷۱ *...*

۱۷۷۲ *...*

۱۷۷۳ *...*

۱۷۷۴ *...*

۱۷۷۵ *...*

۱۷۷۶ *...*

۱۷۷۷ *...*

۱۷۷۸ *...*

۱۷۷۹ *...*

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

۲۵۵ *...*

۲۶۲ *...*

۲۶۷ *...*

۲۸۹ *...*

۲۹۲ *...*

۲۹۳ *...*

۲۹۴ *...*

۲۹۵ *...*

۲۹۶ *...*

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

۳۰۹ *...*

۳۱۲ *...*

۳۱۳ *...*

۳۱۴ *...*

۳۱۵ *...*

۳۱۶ *...*

۳۱۷ *...*

۳۱۸ *...*

۳۱۹ *...*

۳۲۰ *...*

۳۲۱ *...*

۳۲۲ *...*

۳۲۳ *...*

۳۲۴ *...*

۳۲۵ *...*

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

۳۲۶ *...*

۳۲۷ *...*

۳۲۸ *...*

۳۲۹ *...*

۳۳۰ *...*

۳۳۱ *...*

۳۳۲ *...*

۳۳۳ *...*

۳۳۴ *...*

۳۳۵ *...*

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

مقدمه

نهج البلاغه مجموعه‌ای است مشتمل بر بخشی از خطبه‌ها، نامه‌ها و کلمات قصار امام امیرالمؤمنین علی ابن ابی طالب علیه السلام که با گزینش علمی سید رضی صورت بسته است. بیش از ۱۰ قرن از تألیف آن (۴۰۰ قمری) می‌گذرد و در این مدت، نوشته‌های بسیاری اعم از شرح و تصحیح و تکمله و مستدرک و دانشنامه و... بر آن نوشته شده است. شهرت نهج البلاغه جامعه مسلمانان اعم از پیروان اهل بیت و اهل سنت و غیر مسلمانان را درنوردیده و امروزه شهرت جهانی یافته است. از مطالب مندرج در نهج البلاغه برای شرح معارف دینی در زمینه‌های مختلف استفاده می‌شود. تنوع و گستردگی مطالب آن باعث شده که دانشمندان متعددی از جمله علمای سیاست، جامعه‌شناسی، مدیریت، اقتصاد، کلام، فلسفه، ادب، تاریخ، حدیث، فقه به آن رجوع و از سخنان حضرت استفاده کنند. شخصیت بی‌نظیر علی (ع) در میان یاران پیامبر باعث شده که درک حقائق اسلام و قرآن و سنت پیامبر (ص) از طریق کلمات ایشان تبیین گردد. آنچه این نوشته در پی آن است، تنظیم تاریخی مطالب نهج البلاغه است. از آنجا که خطبه‌ها و نامه‌ها و کلمات حضرت بدون توجه به تاریخ صدور آن تنظیم شده و هیچ ترتیب تاریخی مشخصی ندارد و این امر از نقاط ضعف آن است، تلاش در این جهت امری مطلوب به شمار می‌آید. تنظیم تاریخی مطالب نهج البلاغه کمک شایانی به درک بهتر مطالب آن می‌کند. در هر خطبه یا نامه، اشارات و کنایات و مطالبی است که به علت عدم وضوح وضعیت تاریخی آن به صورت مبهم درآمده و با نشان دادن زمان آن تا حدودی ابهاماتش برطرف می‌گردد. البته واضح است که در شروع نهج البلاغه یا